

Elia — Nomery Fahefatra Ambin'ny Folo

Ny Fifandraisana Ara-paminaniana Mitovitovy: Avy amin'ny Millerita ho amin'ny Future for America ao amin'ny Fanahin'i Elia

Jeff Pippenger
2023-10-21

Tamin'ny fotoanan'ny farany, tamin'ny 1798, dia novahana ny tombo-kase tamin'ny hafatra ara-paminaniana momba ny ony Ulai ao amin'ny Daniela toko faha-valo sy faha-sivy; ary natsangana tamin'ny fanahy sy ny herin'i Elia i William Miller mba hanambara ny maha-akaiky ny fitsaran'Andriamanitra.

“Ho an'i William Miller sy ireo mpiara-miasa taminy no nomena ny hitory ny fampitandremana tany Amerika. Io firenena io no tonga ivon'ilay hetsika lehibe momba ny Fiavian'i Kristy. Teto no nahatanteraka mivantana indrindra ny faminaniana momba ny hafatry ny anjely voalohany. Ny asa soratr'i Miller sy ireo namany dia nentin-kaparitaka tany amin'ny tany lavitra. Na taiza na taiza no efa nidiran'ny misionera eran'izao tontolo izao dia nampitondraina ny filazantsara mahafaly momba ny fiverenan'i Kristy tsy ho ela. Niely patrana hatraiza hatraiza ny hafatry ny filazantsara mandrakizay hoe: ‘Matahora an'Andriamanitra, ka omeo voninahitra Izy; fa tonga ny andro fitsarany.’” The Great Controversy, 368.

Tamin'ny fotoana farany tamin'ny 1989, dia voavaha ny hafatra ara-paminanian'ny ony Hiddekel ao amin'ny Daniela toko faha-folo ka hatramin'ny faha-roa ambin'ny folo, ary naorina ny Future for America tamin'ny fanahy sy ny herin'i Elia mba hanambara ny fahatomombanan'ny fitsaran'Andriamanitra.

Ny Millerites dia nanambara ny fisokafan'ny fitsarana, ary ny Future for America kosa manambara ny famaranana ny fitsarana. Ny rafitra ara-paminanian'ny Millerites dia ireo hery roa mpandringana dia ny fanompoan-tsampy, arahin'ny fahefana papaly. Ny rafitra ara-paminanian'ny Future for America dia ireo hery telo mpandringana dia ny fanompoan-tsampy, arahin'ny fahefana papaly, ary avy eo arahin'ny Protestanta nihemotra tamin'ny finoana.

Ny Millerita dia nanomboka tamin'ny maha-Philadelphia azy, ary niova ho Laodikia. Ny Future for America dia nanomboka tamin'ny maha-Laodikia azy, ary miova ho Philadelphia. Ny fifindrana avy amin'i Philadelphia ho amin'i Laodikia teo amin'ny Millerita dia mifandray amin'ny fahafatesan'i Elia sy ny hafany momba ny fianianan'i Mosesy. Ny fifindran'ny Future for America kosa dia mifandray amin'ny fahafatesana sy ny fitsanganan'i Elia sy Mosesy ao amin'ny Apokalypsy toko faha-iraika ambin'ny folo.

Tamin'ny fanokafana ny fitsarana tamin'ny 1844, ny Millerites dia efa nahatanteraka ny asan'i Elia teo an-tendrombohitra Karmela. Amin'ny famaranana ny fitsarana, amin'ny lalàn'ny Alahady, ny hetsiky ny Future for America dia ho efa nahatanteraka ny asan'i Elia teo an-tendrombohitra Karmela. Ao amin'ny tantaran'ny Millerite, ireo marika telo amin'ny faminaniana dimy amby

enimpolo taona izay voafaritra ao amin'ny Isaia toka faha-7, andininy faha-8, dia naverina rehefa firenena roa no natambatra ho firenena iray mba hanorenana ilay tandroka protestanta an'ilay bibidia avy amin'ny tany ao amin'ny Apokalypsy 13. Ao amin'ny tantaran'ny Future for America, ireo marika telo amin'ireo dimy amby enimpolo taona ireo ihany dia averina rehefa firenena roa no miara-mivondrona mba hamorona ilay tandroky ny Repoblikanisma izay miteny tahaka ny dragona.

Ny voalohany amin'ireo mariky ny lalana telo ireo ao amin'ny tantara ara-paminaniana an'ny Future for America dia ny fotoan'ny farany tamin'ny 1989. Ny faharoa dia ny 11 Septambra 2001, ary ny fahatelo dia ilay lalàn'ny Alahady izay ho avy tsy ho ela. Ao amin'ny tantaran'ny Millerita, ny filaharan'ireo mariky ny lalana voatondro ao amin'ny Isaia toka fahafito dia nivadika raha oharina amin'ny filaharan'ireo mariky ny lalana ao amin'ny tantaran'i Isaia. Ao amin'ny tantaran'ny Future for America, ny filaharana dia mifanaraka amin'ilay firesahana voalohany momba ireo dimy amby enimpolo taona, na dia amin'ny farany aza dia tsy misy intsony singa ara-potoana. Hatramin'ny 22 Oktobra 1844, izay fampiharana rehetra ny fotoana ara-paminaniana dia fitaka avy amin'i Satana.

Ny fanamarinana ara-paminaniana amin'ny fitazonana ny filaharan'ireo marika telo, araka ny anolorana azy ao amin'ny Isaia fito, mifanohitra amin'ny filaharany navadika tao amin'ny tantaran'ny Millerita, dia mifototra amin'ny ampahany amin'ny fitsipiky ny filazana voalohany. Ny filaharan'ny dimy amby enimpolo taona dia voalaza voalohany ao amin'ny Isaia fito, ary na dia tsy misy intsony aza ny singan'ny fotoana dimy amby enimpolo taona, rehefa tonga ao amin'ny fihetsiketsehana amin'ny farany ny fahatanterahana farany amin'ny tantara ara-paminaniana izay aseho amin'ireo taona ireo, dia mbola voamarika ihany ireo marika telo, ary mitana hatrany ny filaharana tahaka ny ao amin'ny tantaran'i Isaia.

Ny fanamarinana faharoa amin'ny fitazonana ny filaharana voalohan'ireo waymarks dia ny fifandraisan'ny tantara Millerita, izay nahatanterahan'ireo dimy amby enimpolo taona, sy ny fitohizan'ny hetsika Millerita amin'ny hetsiky ny Future for America. Ny tantara Millerita no fiandohana ary ny Future for America no fiaharana.

Nifarana tamin'ny taona 1863 ny hetsiky ny Millerita, tamin'izay nanombohan'ny fiangonana Advantista Mitandrina ny Andro Fahafito izay natsangana ara-dalàna. Tamin'izany fotoana izany dia nampanginina sy nofehezina tombo-kase ilay iraka Elia izay tonga tamin'ny fotoan'ny farany tamin'ny 1798, rehefa novahana ny tombo-kasen'ny fahitana momba ny ony Ulai. Tamin'ny 1989, tamin'ny fotoan'ny farany, rehefa novahana ny tombo-kasen'ny fahitana momba ny ony Hiddekel, dia niverina ilay iraka Elia.

Ny fanamarinana fahatelo amin'ny fitazonana ny filaharana am-boalohany amin'ireo mariky ny lalana dia hita ao amin'ilay tsipikan'ny faminaniana izay miresaka ny biby avy amin'ny tany sy ny tandrony roa. Ao amin'ny tantaran'ny Millerita, firenena roa no natambatra mba hamorona ny tandroky ny Protestantisma. Ao amin'ny tantaran'ny Future for America, ireo tandroka roa, dia ny Protestantisma nihemotra sy ny Repoblikanisma nihemotra, no hampiraisina mba hamorona ilay firenena iray izay "sarin'ilay" biby, ary koa "sary ho an'ilay" biby. Ireo firenena roa izay

miara-mivondrona ao amin'ny tantara famaranana mba hamorona ilay tandroka tokana an'ny fiangonana sy fanjakana, dia mahatratra izany fahatanterahana izany amin'ny lalàna Alahady.

Rehefa tonga amin'ny fivoarany tanteraka ny sarin'ilay bibidia, dia voamarina ny fiasarany amin'ny fahaizany mampandany ny lalàna Alahady. Ny fivoaran'izany sary izany dia fizotran'ny fotoana, fa ny mariky ny bibidia kosa dia teboka iray eo amin'ny fotoana. Ny fotoana anorenana ilay sary dia asehon'ireo enina amby efapolo taona nanorenana ny tempoly, hatramin'ny 1798 ka hatramin'ny 1844. Ny tandroka Repoblikana dia manorina tempoly ara-pivavahana sy ara-politika mandritra ny fe-potoana anefena ny sarin'ny bibidia.

Nanomboka ara-paminaniana tamin'ny 11 Septambra 2001 ny fivelaran'ny sarin'ny bibidia. Izany krizy izany no nanamarika ny fihavian'ny Patriot Act, izay nanamarika ny fiovan'ny lalàna mifehy ny Lalàmpanorenana hiala amin'ny foto-kevitra ny lalàna anglisy ho amin'ny foto-kevitra ny lalàna romana. Ny lalàna anglisy dia miorina amin'ny foto-kevitra fa tsy manan-tsiny ny olona iray mandra-pahaporofo ny helony, ary ny lalàna romana kosa dia miorina amin'ny foto-kevitra fa meloka ny olona iray mandra-pahaporofo ny tsy fananany tsiny.

Ny tempoly ara-politika izay atsangana manomboka amin'ny 11 Septambra 2001 mandra-pahatongan'ny lalàna alahady dia aseho ihany koa amin'ny alalan'ny fananganana ny sarin'ilay bibidia. Tsy mihatra intsony ny fotoana ara-paminaniana, koa ny enina amby efapolo taona izay nananganan'ny tandroky ny Protestantisma ny tempoly ara-panahy dia maneho vanim-potoana iray, fa tsy teboka iray eo amin'ny fotoana, izay ananganan'ny tandroky ny Repoblikanisma ny tempoliny ara-pivavahana sy ara-politika.

Ny fanamarinana telo lehibe amin'ny fampiharana io filaharana mitovy amin'ireo mariky ny lalana telo amin'ny dimy amby enimpolo taona aseho ao amin'ny Isaia toko faha-7 io dia izao; voalohany, ny fitsipiky ny filazana voalohany; 742 talohan'i Kristy, 723 talohan'i Kristy ary 677 talohan'i Kristy, ka sivy ambin'ny folo taona no narahin'ny enina amby efapolo taona. Nifanohitra tamin'izany kosa izany teo amin'ny tantara Millerita; 1798, 1844 ary 1863, ka enina amby efapolo taona no narahin'ny sivy ambin'ny folo taona.

Ny fanamarinana faharoa dia ny fitohizan'ny hafatry ny anjara asa sy ny asan'i Elia. Tonga tamin'ny fotoan'ny farany i Elia tamin'ny 1798, rehefa nosokafana ny bokin'i Daniela (Daniel 8:14), ary avy eo dia tonga tamin'ny fifanandrinana teo an-tendrombohitra Karmela nanomboka tamin'ny 1840 ka hatramin'ny 1844, ary tamin'izany dia voaisy tombo-kase niaraka tamin'ny teôlôjian'ny fomba amam-panao sy ny lovantsofina izy tamin'ny 1863. Tonga indray tamin'ny fotoan'ny farany i Elia tamin'ny 1989, rehefa nosokafana ny bokin'i Daniela. Nandeha ara-paminaniana hatramin'ny 11 Septambra 2001 izy, izay anombohan'ny fifanandrinana eo amin'ny Tendrombohitra Karmela, mba hifarana amin'ny lalàn'ny Alahady izay ho avy tsy ho ela. Ny fitohizan'ny anjara asa sy ny asan'i Elia dia manohana ny filaharan'ireo mari-dalana voatondro ao amin'ny Isaia fito.

Ny tontolon-kevitra ny tandroka roa an'ilay bibidia avy amin'ny tany dia mampahafantatra fa samy miova avy amin'ny hery roa ho iray ireo tandroka roa ireo, iray eo am-piandohana ary iray eo amin'ny fiasaran'ny fanjakana fahenina ao amin'ny faminanian'ny Baiboly. Rehefa angonina sy

atambatra ho firenena iray ireo hazo roa, na amin'ny fiandohana na amin'ny fiasarana, dia aseho ho manorina tempoly ara-panahy izy ireo eo am-piandohana, na tempoly ara-panahy ara-pivavahana sy ara-politika amin'ny farany. Ilay tempoly sandoka dia sarin'ny tempoly papaly, izay ipetrahan'ny papa ao amin'ny tempolin'Andriamanitra ka anambarany ny tenany ho Andriamanitra.

Rehefa miteny tahaka ny dragona i Etazonia amin'ny lalàna Alahady, dia hanatanteraka izany sary izany indrindra izy, satria hanangana tempoly sandoka iray izay anambaran'ny fiangonana sy ny fanjakana ho tapa-kazo iray, ary ny fiangonana no hifehy izany fifandraisana izany.

Ao amin'ny Isaia toko fahafito, ny mpaminany Isaia dia nitondra ny zanany lahy mba hanambara ny hafatra tamin'i Ahaza mpanjaka teo amin'ny lakan-drano avy amin'ny dobo ambony, eo amin'ny sahan'ny mpanasa lamba.

Ary hoy Jehovah tamin'i Isaia hoe: Mandehana ankehitriny hitsena an'i Ahaza, ianao mbamin'i Seari-jasoba zanakao, eo amin'ny faran'ny lakan-drano avy amin'ny fitahirizan-drano ambony, eo amin'ny lalan'ny sahan'ny mpanasa lamba. Isaia 7:3.

Ny teny hoe “shearjashub” dia midika hoe “hisy sisa hiverina.” Ny sisan'ny hetsika tany am-piandohan'ny Millerita dia niverina tao amin'ny hetsika Future for America tamin'ny 1989. Isaia sy ny zanany lahy dia maneho fiandohana sy fiasarana, amin'ny alalan'ny fifandraisany amin'ny maha-ray sy zanaka lahy azy. Izy ireo dia mampita ny fanahin'i Elia izay natao hampiverina ny fon'ny ray ho amin'ny zanaka, ary ny fon'ny zanaka ho amin'ny ray. Isaia dia nanambara hafatry Elia tamin'i Ahaza, mpanjaka ratsy fanahy. Anisan'ireo asa ratsy hafa nataony, Ahaza dia fantatra tamin'ny nanakatonany ny fanompoam-pivavahana tao amin'ny fitoerana masina sy nananganany dika mitovy amin'ny tempoly asirianina teo amin'ny toerany.

Roapolo-polo taona Ahaza fony izy vao nanjaka, ary enina ambin'ny folo taona no nanjakany tany Jerosalema; nefa tsy nanao izay mahitsy eo imason'i Jehovah Andriamaniny izy, tahaka an'i Davida razany. Fa nandeha tamin'ny lalan'ny mpanjakan'ny Isiraely izy; eny, na dia ny zanany aza dia nampandaloviny tamin'ny afo, araka ny fahavetavetan'ny jentilisa izay noroahin'i Jehovah teo anoloan'ny Zanak'Isiraely. Ary nanao fanatitra izy sady nandoro ditin-kazo manitra teny amin'ny fitoerana avo sy teny amin'ny havoana ary teo ambanin'ny hazo maitso rehetra. Ary tamin'izany Rezina, mpanjakan'i Syria, sy Peka, zanak'i Remalia, mpanjakan'ny Isiraely, dia niakatra hamely an'i Jerosalema hiady; ary nanao fahirano an'i Ahaza izy, nefa tsy naharesy azy. Tamin'izany andro izany Rezina, mpanjakan'i Syria, dia namerina an'i Elata ho an'i Syria ka nandroaka ny Jiosy hiala tao Elata; ary tonga tao Elata ny Syrianina ka nonina tao mandraka androany. Dia Ahaza naniraka iraka ho any amin'i Tiglato-pilesera, mpanjakan'i Asyria, nanao hoe: Mpanomponao sy zanakao aho; miakara, ka vonjeo aho ho afaka amin'ny tanan'ny mpanjakan'i Syria sy amin'ny tanan'ny mpanjakan'ny Isiraely, izay mitsangana hamely ahy. Ary nalain'i Ahaza ny volafotsy sy ny volamena izay hita tao an-tranon'i Jehovah sy tao amin'ny rakitry ny tranon'ny mpanjaka, ka nalefany ho fanomezana ho an'ny mpanjakan'i Asyria izany. Dia nohenoin'ny mpanjakan'i Asyria izy; fa niakatra hamely an'i Damaskosy ny mpanjakan'i Asyria ka nahafaka azy, ary nitondra ny mponina tao ho babo nankany Kira, sady namono an'i Rezina. Ary Ahaza mpanjaka dia

nankany Damaskosy hitsena an'i Tiglato-pilesera, mpanjakan'i Asyria, ka nahita alitara iray izay tao Damaskosy; ary Ahaza mpanjaka nandefa tany amin'i Orya mpisorona ny endriky ny alitara sy ny tarehin-javatra namboarina azy, araka ny asa rehetra nanaovana azy. Ary Orya mpisorona dia nanorina alitara araka izay rehetra nalefan'i Ahaza mpanjaka avy tany Damaskosy; dia toy izany no nanaovan'i Orya mpisorona azy mandra-pahatongan'i Ahaza mpanjaka avy tany Damaskosy. Ary nony tonga avy tany Damaskosy ny mpanjaka, dia hitan'ny mpanjaka ny alitara; ary nanatona ny alitara ny mpanjaka ka nanatitra teo amboniny. Ary nodorany ny fanatitra dorany sy ny fanatitra haniny, ary narotsany ny fanatitra aidiny, sady nafafiny teo amin'ny alitara ny ran'ny fanati-pihavanany. Ary ny alitara varahina koa, izay teo anatrehan'i Jehovah, dia nafindrany hiala teo anoloan'ny trano, avy teo anelanelan'ny alitara sy ny tranon'i Jehovah, ka napetrany teo amin'ny ilany avaratry ny alitara. Ary Ahaza mpanjaka nandidy an'i Orya mpisorona hoe: Eo ambonin'ny alitara lehibe no handoroanao ny fanatitra dorana maraina sy ny fanatitra hanina hariva ary ny fanatitra doran'ny mpanjaka sy ny fanatitra haniny mbamin'ny fanatitra doran'ny vahoaka rehetra amin'ny tany sy ny fanatitra haniny ary ny fanatitra aidiny; ary hafafazo eo aminy ny ra rehetra amin'ny fanatitra dorana sy ny ra rehetra amin'ny sorona; fa ny alitara varahina kosa dia ho ahy hanaovana famotopotorana. Dia nataon'i Orya mpisorona araka izay rehetra nandidian'i Ahaza mpanjaka. Ary Ahaza mpanjaka nanapaka ny zoron'ny faladia, ka nesoriny tsy ho eo aminy ny tavy fanasana; ary nampidinin'ny hiala teo amin'ny omby varahina izay teo ambaniny ny ranomasina, ka napetrany teo ambonin'ny rarivato. Ary ny fialofana amin'ny Sabata izay nataony tao an-trano sy ny fidiran'ny mpanjaka avy any ivelany dia novany hiala amin'ny tranon'i Jehovah noho ny amin'ny mpanjakan'i Asyria. 2 Mpanjaka 16:2–18.

Ny mpanjakan'i Asyria dia maneho ny mpanjakan'ny avaratra, izay tandindon'ny fahefana papa. Ahaza, mpanjaka ratsy fanahy, no mpitarika ara-bakiteny an'i Joda, ilay tany be voninahitra ara-bakiteny. Raha nihaona taminy teo amin'ny lakandranon'ny farihy ambony, teo anilan'ny sahan'ny mpanasa lamba, i Isaia sy ny zanany, nitondra ny hafatra fa hisy sisa hiverina, dia tao anatin'ny krizin'ny ady an-trano teo amin'ny avaratra sy ny atsimo ilay mpanjaka ratsy fanahy. Tao anatin'izany krizy izany, dia nolaviny ny hafatra natolotr'Andriamanitra tamin'ny alalan'i Isaia mpaminany, ka nitodika tamin'ilay mpanjakan'ny avaratra ara-bakiteny izy mba hitady fiarovana.

Ny toe-javatra asehon'ny Isaia toko faha-7 dia mampiseho mpitondra iray avy amin'ilay tany be voninahitra ara-panahy izay mitady fiombonam-pihavanana amin'ny papa mandritra ny fotoanan'ny ady an-trano, fa tsy manatona an'Andriamanitra. Ny fikomian'i Ahaza tamin'Andriamanitra dia aseho amin'ny nankanesany tany amin'ny mpanjakan'ny avaratra sy nanaovany modelin'ny tempolin'ilay andriamanitry ny mpanjakan'ny avaratra, ary nandefasany izany modelin'ny tempoly izany tany amin'ny mpisoronabe tao Jerosalema, izay nanangana avy eo dika mitovy amin'ilay tempoly sandoka teo amin'ny kianja masina ao amin'ny fitoeran'ny fanatrehan'Andriamanitra. Ahaza, ilay mpanjaka ratsy fanahy, dia maneho ny fanjakana, ary ny fiaraha-miasan'ny mpisoronabe dia maneho ny firaisan'ny fiangonana sy ny fanjakana.

Izany fikomiana ara-bakiteny izany dia maneho ny fikomian'ilay mpitarika ny tany ara-panahy be voninahitra, izay mandika mitovy ny fanompoam-pivavahan'ny papa (ilay mpanjakan'ny avaratra)

ary mampitsahatra ny fanompoana marina ao amin'ny fitoeran'Andriamanitra masina. Ny fikomian'i Ahaza dia maneho ny fitarihan'i Etazonia, izay manangana tempoly sandoka ao amin'ny tany be voninahitra, izay dika mitovin'ny tempolin'ilay mpanjakan'ny avaratra.

Ny toe-javatra ara-paminaniana ao amin'ny Isaia toko faha-7 dia maneho ny fiandohan'ireo dimy amby enimpolo taona amin'ilay bibidia avy amin'ny tany, ary amin'ny fomba mivantana kokoa, ny vanim-potoana famaranan'ilay bibidia avy amin'ny tany. Misy fahazavana betsaka azo tsoahina avy amin'ny toe-javatra ara-paminaniana ao amin'ny Isaia toko faha-7, nefa amin'izao fotoana izao dia ny foto-kevitra ihany no ampiasaintsika fa Kristy dia maneho ny faran'ny zavatra iray amin'ny alalan'ny fiandohan'ny zavatra iray. Eto isika dia manao izao fampiharana izao, tsy dia mba handalina lalina ny vokatry ny toe-javatra ara-tantara ao amin'ny Isaia toko faha-7. Fantatsika eto fa rehefa miara-mikambana ny tandrokan'ny Repoblikanisma nihemotra amin'ny finoana sy ny tandrokan'ny Protestantisma nihemotra amin'ny finoana, dia fanehoana ny fananganana tempoly sandoka izany.

Ny fananganana ny tempoly sandoka, izay nalaina tahaka tamin'ny tempolin'ny mpanjakan'ny avaratra, dia maneho ny tantara rehefa miorina ny sarin'ny biby, ary izany no fizahan-toetra lehibe ho an'ny vahoakan'Andriamanitra, izay hanapahana ny anjara mandrakizany.

“Ny Tompo dia naneho tamiko mazava fa ny sarin'ny bibidia dia hatsangana alohan'ny hifaranan'ny fotoam-pitsarana; satria izany no ho fitsapana lehibe ho an'ny vahoakan'Andriamanitra, izay hamaritan'ny amin'izany ny anjarany mandrakizay.

“Izao no fitsapana tsy maintsy lalovan'ny vahoakan'Andriamanitra alohan'ny hanisiana tombo-kase azy. Izay rehetra nanaporofa ny fahatokiany tamin'Andriamanitra tamin'ny fitandremana ny lalany, sy ny fandavany tsy handray sabata sandoka, dia hijoro eo ambanin'ny sainam-pirenen'i Jehovah Tompo Andriamanitra, ary handray ny tombo-kasen'Andriamanitra velona. Fa izay manaiky handao ny fahamarinana avy any an-danitra ka mandray ny sabata Alahady, dia handray ny mariky ny bibidia” The Seventh-day Adventist Bible Commentary, volume 7, 976.

Ny Advantista mitandrana ny andro fahafito, izay “olon'Andriamanitra” Laodikia, dia manana “fizahan-toetra lehibe” izay mitranga alohan'ny hifaranan'ny fotoam-pahasoavana. Izany no “fitsapana” tsy maintsy lalovany “alohan'ny hanisiana tombo-kase azy.” Ny tombo-kasen'Andriamanitra sy ny fifaranan'ny fotoam-pahasoavana dia mitranga amin'ny lalàn'ny Alahady. Ny fananganana ny sarin'ny bibidia dia mitranga ao anatin'ny vanim-potoana iray izay mitarika ho amin'ny lalàn'ny Alahady sady miafara aminy. Ny sarin'ny bibidia sy ny fananganana azy dia fahamarinana izay hanapa-kevitra ny amin'ny lahatrantsika mandrakizay. Ny fananganana izany sary izany dia naseho an'ohatra ho toy ny fampiraisana hazo roa mba hahatonga firenena iray. Ny fampiraisana ireo hazo roa dia miseho eo am-piandohan'ny tantaran'i Etazonia ary avy eo indray amin'ny fiasarany. Hazo roa no nampiraisina tany am-piandohana mba hanorenana ny tandroka Protestanta, ary hazo roa no nampiraisina amin'ny farany mba hanorenana ny tandroka Repoblikana.

Tamin'ny tantara tany am-piandohana, nanomboka tamin'ny 1798 ka hatramin'ny 1844, dia naorina ny tempolin'ny tandroka Protestanta. Sivy ambin'ny folo taona tatỳ aoriana, ny filoha Repoblikana voalohany an'ily tandroka Repoblikana dia niteny tahaka ny zanak'ondry, ary tamin'izany no nanombohany ny fizotry ny famotsorana ny andevo, nefa ny ainy no sandany. Ny Zanak'ondrin'Andriamanitra dia maty teo amin'ny hazo fijaliana mba hanafaka ny olombelona amin'ny fanandevozan'ny ota, nefa ny ainy no sandany. Ny hazo fijaliana no Fanambarana Fanafahana. Ao amin'ily tantara izay namotsoran'ny tandroka Repoblikana ny andevo, dia nolavin'ny tandroka Protestanta ny faminaniana momba ny fanandevozana. Ao amin'ny tantaran'ny lalàna Alahady, rehefa manangana indray ny fanandevozana ara-panahy ny tandroka Repoblikana, dia hanambara ny hafatra izay manafaka ny babo ny tandroka Protestanta.

Ny filoha farany an'ily tandroka Repoblikana amin'ny bibin'ny tany dia hiteny tahaka ny dragona, ary rehefa manao izany izy, dia hasandratra ho faneva ny tandroka Protestanta marina. Izany no aseho mialoha ao amin'ireo tandroka roa amin'ny Fanjakana Medo-Persiana ara-bakiteny sy ara-panahy. Ny Fanjakana Medo-Persiana ara-bakiteny no fanjakana faharoa ao amin'ny faminanian'ny Baiboly, ary ny fanjakana fahenina ao amin'ny faminanian'ny Baiboly dia ny Fanjakana Medo-Persiana ara-panahy. Ao amin'ny bokin'i Daniela, ny ondrilahin'i Medo-Persia dia nanana tandroka roa, tahaka ny an'i Etazonia ihany koa, saingy ny tandroka faharoa no niakatra farany.

Dia natopiko ny masoko, ka hitako; ary, indro, nisy ondrilahy iray nitsangana teo anoloan'ny ony, nanana tandroka roa; ary avo ireo tandroka roa ireo; nefa ny iray avo noho ny iray, ary ilay avo kokoa no nipoitra tatỳ aoriana. Daniela 8:3.

Ao amin'ny tantara ara-paminaniana momba ny bibin'ny tany sy ny tandrony roa, dia ny tandroka Protestanta no fantatra voalohany; nefa raha tokony hiakatra sy hamita ny asa izy, dia nihemotra ho any an-efitr'i fahajambana Laodikia. Ao amin'ily tantara izay hitenenan'ny tandroka Repoblikana tahaka ny dragona, ka hampandaniany ny lalàna Alahady izay ho avy tsy ho ela, dia hasandratra amin'ny farany ho faneva ny tandroka Protestanta marina. Ireo Advantista Mitandrina ny Andro Fahafito Laodikia ihany izay mahafantatra ny fitsapana asehon'ny fananganana ny sarin'ily bibidia no handray ny tombo-kasen'Andriamanitra rehefa hifarana ny fotoam-pahasoavana. Ny hafatra izay mamantatra io fizotry ny fitsapana io dia esorina tombo-kase ankehitriny ho an'izay rehetra maniry handray soa amin'izany.

Dia tonga teo amin'ny vahoaka rehetra Elia ka nanao hoe: Mandra-pahoviana no hihevingevanareo eo anelanelan'ny hevitra roa? Raha Jehovah no Andriamanitra, dia manaraha Azy; fa raha Bala kosa, dia manaraha azy. Ary tsy namaly azy na dia teny iray akory aza ny vahoaka. 1 Mpanjaka 18:21.